

LAKENVELDER HOENDERS

door A. Boks, Lierdererf 20, 7364 BG Lieren.

De Lakenvelder is het ras dat door zijn tekeningpatroon, zwarte hals en staart met een wit lichaam, onmiddellijk de aandacht trekt. We hebben al diverse mensen ontmoet die - nadat ze ergens Lakenvelders hadden gezien - deze zelf wilden hebben. Dit gold zowel voor mensen die er mee wilden showen als voor mensen die wat kippen voor de aardigheid wilden hebben. Zo af en toe worden we gebeld door mensen die met een Nederlands kipperas willen beginnen zonder dat men er een idee van heeft met welk ras. Na hen geadviseerd te hebben maar eens op een tentoonstelling of b.v. op de Flevohof te gaan kijken, krijgen we achteraf vaak te horen dat men voor de Lakenvelder heeft gekozen vanwege het kleurcontrast bij dit ras. Het valt ons trouwens op hoe weinig bekend het ras bij buitenstaanders is. Diverse keren hebben we al de opmerking gehoord: ik heb kippen gezien die precies op Lakenvelderkoeien lijken. En dan te bedenken dat er veel meer Lakenvelder kippen dan koeien zijn.

Herkomst

Over de herkomst van het ras zijn twee verhalen in omloop. Wij als Nederlanders gaan er van uit dat het ras in ons land is ontstaan terwijl de Duitsers hun land als land van oorsprong beschouwen. Om het probleem op te lossen is ook wel verondersteld dat het ras in beide landen is ontstaan.

De Nederlanders baseren hun aanspraak op een oud reisverhaal uit 1727, dat in 1925 werd afgedrukt in het tijdschrift "Het Buitenverblijf", waaruit bleek dat reeds in 1727 over "Lakenveltsche Hoenders" werd gesproken. Volgens dit verhaal is de naam van het ras ontleend aan de buurtschap Lakenvelt tussen Lexmond en Meerkerk, waar in die tijd hoofdzakelijk zwart en wit getekende hoenders werden gefokt.

De Duitsers baseren de Duitse afstamming op het feit dat het ras reeds jaren in Westfalen werd gehouden. Dit zou er op kunnen wijzen dat de auteurs die beide landen als land van herkomst beschouwen gelijk hebben. Vergeten wordt dan echter dat er in het verleden veel contacten bestonden tussen Westfalen en Nederland. Kooplieden en landarbeiders uit Westfalen trokken in het voorjaar in grote aantallen naar ons land. Vermoedelijk zijn door hen dieren of eieren van de Lakenvelders meegenomen naar hun geboorteland. Het omgekeerde zou natuurlijk ook mogelijk zijn geweest. In dat geval is de duidelijke koppeling tussen de naam van het ras en de naam van een bepaalde plaats in Nederland, zoals dit in het reisverhaal naar voren komt, moeilijk te plaatsen. Bovendien was pluimvee voor deze kooplieden, die met name in stoffen, band en garen handelden, nu niet direkt een handelsartikel. Wie weet, misschien heeft een boerin in de buurt van Lakenveld een koopman kippen aangeboden in ruil voor een stofje!

De lakenveldertekening of het lakenvelder kleurpatroon

Bij de meeste rassen hebben we de gewoonte te beginnen met de typebeschrijving. Bij de Lakenvelder willen wij hiervan afwijken omdat juist de lakenveldertekening zo kenmerkend is voor dit ras.

In grote lijnen komt het kleurpatroon er op neer dat de kop en hals van de haan fluweelzwart van kleur zijn. Bij de hen is op de kop en in de bovenhals enige lichtere aftekening toegestaan terwijl de halsveren vaak niet geheel zwart zijn tot op de huid. Op de oorzaak van dit verschil tussen de haan en de hen komen we verder op in dit verhaal nog terug.

De romp is wit waarbij de bovenrug soms iets is getekend, bij de haan is het zadelbehang wit met brede zwarte schachtstreep-tekening, de veren van de hierop

aansluitende benedenrug laten ook enige schachtstreep-tekening zien. De kleine slagpennen hebben een witte buitenvaan met een smalle zwarte rand tegen de vaan, de binnenvaan is zwart met een smal wit randje omlopend aan de veerpunt. Van de grote slagpennen is de buitenvaan wit en de binnenvaan zwart.

De staart is fluweelzwart waarbij bij de hen de buitenste rij staartdekveren een smalle witte omzoming moeten hebben, deze zoming wil nog wel eens te breed worden. De donskleur van de witte veerpartijen behoort licht blauwgrijs te zijn.

In het gevecht tussen zwart en wit kan er veel fout gaan. Een ernstige fout is te vaal wit in hals en staart of zwart in de witte gedeelten. Onvoldoende pigment in het dons en/of onvoldoende zwart in de slagpennen zijn fouten die ook de aandacht vragen. Afwezigheid van licht blauwgrijs in het dons of van zwart in de vleugels betekent dat het dier onvoldoende pigment bezit, de waarde als fokdier is in een dergelijk geval niet zo erg groot.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat fokkers bereid zijn dieren die op het oog een mooie tekening hebben, maar onvoldoende pigment in dons en vleugels, van de hand te doen omdat zij dergelijke dieren niet in de foktoom willen hebben.

Naast genoemde fouten treft men bij de hanen soms roest op de vleugels en in het zadelbehang aan, dit gaat soms zo ver dat het wit vervangen is door een bruine kleur. Dit is een storende fout die hardnekkig vererft. Bovendien zien we op dit moment vrij veel hanen waarbij de witte zoom om de zwarte schachtstreep-tekening in het zadel zich beperkt tot een witte toep. Dit is een zeer storende fout.

Ontstaan van het tekeningpatroon

Bij het zoeken naar achtergronden van het ontstaan van dit tekeningpatroon in diverse boeken over de erfelijkheidsleer zijn we op veel vraagtekens gestuit. Waarbij in bepaalde gevallen vraagtekens, die door de ene auteur worden geplaatst, door de volgende worden weggelaten. Door Hutt in "Genetics of the fowl" wordt verondersteld dat de factor die verantwoordelijk is voor de columbiatekening mogelijk ook aanwezig is bij de Lakenvelder. Door Jeffrey in het boek "Bantam Breeding and Genetics" wordt deze mogelijkheid ook genoemd, wel wordt hierbij vermeld dat deze samenhang niet is vastgesteld. Desondanks geeft hij een schema waarin er van wordt uitgegaan dat de columbiafactor plus een onbekende factor er voor zorgen dat het Lakenvelderkleurpatroon ontstaan. Het punt is echter dat nergens de relatie tussen de columbia- en de lakenveldertekening is aangetoond. Volgens sommigen vormt de lakenveldertekening de uiterste vorm van de columbiatekening.

Volgens Van Gink wordt de zwarte hals veroorzaakt door de kwartelfactor zoals we deze aantreffen bij het Brabants Boerenhoen, de Bassette, de Antwerpse Baardkriel. Ook Regenstein in zijn boek "Vererbung bei Hühner und Tauben" is deze mening toegedaan.

Volgens onze vorige standaard bevordert de kwartelfactor het optreden van zwart halsbehang terwijl tegelijkertijd het zwart in de rest van het verenpakket, behalve in staart en slagpennen, wordt verdrongen. Van Gink ging er vanuit dat de Lakenvelder is ontstaan door kruising van kwartelkleurige met gepelde dieren, beide kleurslagen die in ons land, in ieder geval in het zuiden, in het verleden voorkwamen. Dit zou een extra bewijs kunnen zijn voor de Nederlandse herkomst van het ras. Uitgaande van deze veronderstelling zou de Lakenvelder niet in het bezit zijn van de columbiafactor. Een andere reden waarom deze factor vermoedelijk niet aanwezig is, is het feit dat deze in de tijd van het ontstaan van de Lakenvelder niet in het Europese pluimveebestand aanwezig was. Eerst na de komst (+ 1850) van de voorouders van de columbia Brahma' s uit China of Zuidoost Azië is deze factor in het Europese pluimveebestand gekomen. Voor de goede orde vermelden wij nog dat de columbia Sussexs zijn ontstaan uit kruising van de oorspronkelijke Sussexs met Brahma s.

Gezien het ontbreken van de columbia factor in de Lakenvelders is het volgens Regenstien niet verwonderlijk dat kruising van de Lakenvelders met columbia Sussexs, die in het verleden in Duitsland heeft plaatsgevonden, tot weinig resultaat heeft geleid.

Door Regenstien wordt voorts opgemerkt dat de factor voor de zwarte hals mogelijk geslachtsgebonden is daar de zwarte hals bij de hanen volledig en bij de hennen slechts onvolledig aanwezig is, met andere woorden deze factor zou aan het X-chromosoom zijn gebonden. Dit geslachtsgebonden zijn is de vraag daar we op dit moment ook hennen zien met een volledig zwarte hals.

Uit het voorgaande blijkt duidelijk dat over de erfelijke factoren die voor de Lakenveldertekening zorgen nog weinig bekend is. Hopelijk dat in de toekomst aanvullend onderzoek ons hierin meer inzicht verschaft.

Kleurpatroon van de kuikens.

In het verleden is gesteld dat de kuikens van de Lakenvelders een bont geheel vormen waarvan eerst na het uitgroeien van de dieren de kwaliteit kan worden bepaald. Waarnemingen van de secretaris en enkele leden van de Lakenvelderclub hebben er toe geleid dat ook in het kuikenbestand al een onderscheid kan worden gemaakt. Gebleken is dat kuikens met een bijna schone rug d.w.z. zonder pigment, te licht in donskleur blijven en te veel wit in de vleugels krijgen. Om goed gekleurde dieren te krijgen moeten de kuikens tenminste duidelijk kleur op de schouders en rug laten zien. Kuikens met donkere schouders en een streep over de rug zijn dieren die over het algemeen een goede donskleur en vleugeltekening zullen krijgen. Hoe de verdere verdeling van het wit en het zwart zal worden is met behulp van deze gegevens niet te zeggen.

Overige raskenmerken

In type laat de Lakenvelder kenmerken van de gepelde Hollandse Hoenders, de Braekels en de Brabantse Boerenhoenders zien. Het gewicht is vergelijkbaar met dat van de geloverde Hollandse Hoenders. De rug is middellang, het achterdeel goed ontwikkeld terwijl de staart niet te laag wordt gedragen. Bekijkt men ons huidige Lakenvelderbestand dan treft men naast te kleine dieren ook dieren aan met te lange rug waardoor het type verloren gaat.

Nemen we vervolgens de kop in beschouwing. De kam behoort enkel, middelgroot en niet te hoog te zijn, met 5 a 6 kamtanden. De insnijding tussen de kamtanden behoort niet te diep te zijn. De kamhiel loopt vrijwel horizontaal naar achteren. Juist aan de kam treffen we op dit moment nogal wat fouten aan, vandaar deze vrij uitvoerige beschrijving. Momenteel zien we vooral bij de hanen veel dieren met een te grote kam waarbij de kamtanden te ijl zijn terwijl de insnijding tussen de kamtanden veel te diep is, bovendien volgt in veel gevallen de kamhiel veel te veel de neklijn. De kam behoort rechtop te staan, bij veel hennen zien we echter een slag in het kamfront terwijl er ook dieren voorkomen waarbij de kamhiel omvalt.

We hopen dat de recente importen uit West-Duitsland er toe bijdragen dat deze kamfouten binnen afzienbare tijd tot het verleden gaan behoren.

De oren behoren wit te zijn, helaas is dit lang niet bij alle dieren het geval. Veel rood in de oren geldt als een ernstige fout. De ogen zijn roodbruin of diep oranje, er zijn gelukkig maar weinig dieren die op dit punt fouten laten zien. De loopbenen zijn leiblauw. Een fout die we in het verleden veelvuldig maar thans ook nog wel tegenkomen zijn sporen bij de hennen. Aangezien er voldoende dieren zijn zonder sporen dienen alle dieren met sporen radicaal te worden opgeruimd, alleen op deze wijze raken we hopelijk deze fout volledig kwijt. Laat u niet verleiden een hen met sporen, die verder alle gewenste eigenschappen laat

zien, in de foktoom op te nemen. Ook hierbij geldt een fout fokt u gemakkelijker in uw stam dan dat u deze kwijt raakt.

Een punt waar we speciaal de aandacht voor willen vragen zijn de vleugels. Bij de Lakenvelder Krielen maar ook bij de grote Lakenvelders treffen we soms dieren aan met te lange vleugels. Daarnaast dragen veel dieren de vleugels schuin naar beneden in plaats van horizontaal. Als derde maar zeer storende fout willen we het optreden van gekruiste vleugels noemen waarbij de grote slagpennen hoger tegen het lichaam worden gedragen dan de kleine slagpennen. Hierdoor ontstaat een V-vormige opening tussen de grote en de kleine slagpennen. Vooral bij de hanen is het goed opletten geblazen daar het zadelbehang vaak het zicht op het uiteinde van de vleugels ontnemt.

In de beschrijving van de raskenmerken hebben we ons beperkt tot de punten die op dit moment extra aandacht vragen. Een volledige beschrijving van alle gewenste en ongewenste kenmerken kunt u vinden in onze standaard.

Nabeschouwing

Aan het eind van dit verhaal nog enkele punten waarop u moet letten bij het samenstellen van uw foktoom. Neem in de toom geen dieren op met te weinig zwart in de vleugels of te weinig pigment in het dons. Dit zijn dieren welke duidelijk te weinig zwarte kleurstof bezitten. Fokken met deze dieren heeft tot gevolg dat u na een of twee jaren dieren fokt die ook in hals en staart te veel wit gaan vertonen. Dieren die men in de foktoom plaatst behoren in ieder geval voldoende zwarte kleurstof voorradig te hebben. Om deze eigenschap in de stam te behouden is het aan te bevelen in de foktoom ook dieren op te nemen met een duidelijk doorgeslagen rug, dat wil zeggen met zwart in de witte partijen.

Deze doorgeslagen ruggen brengen ons meteen op het punt van het showklaar maken van de dieren. Enkele miskleurige, dat wil zeggen zwarte, veren in de witte partij en kan men verwijderen maar dit moet niet zover gaan dat het dier de indruk wekt half geplukt te zijn.

Wij hopen door dit verhaal een bijdrage te hebben geleverd aan een toenemende belangstelling voor de Lakenvelder. Een fraaie collectie Lakenvelders op een show is een lust voor het oog.